

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 25. jaanuar 2023
(OR. en)

5677/23
ADD 1

JAI 68
MIGR 32
ASILE 12
FRONT 24
RELEX 81
COMIX 43

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	24. jaanuar 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 45 final-ANNEX
Teema:	LISA järgmise dokumendi juurde: POLIITIKADOKUMENT Tulemuslikuma tagasisaatmise tegevusstrateegia suunas

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 45 final-ANNEX.

Lisatud: COM(2023) 45 final-ANNEX

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 24.1.2023
COM(2023) 45 final

ANNEX

LISA

järgmise dokumendi juurde:

POLIITIKADOKUMENT

Tulemuslikuma tagasisaatmise tegevusstrateegia suunas

TULEMUSLIKUMA TAGASISAATMISE TEGEVUSSTRATEEGIA JAOKS KAVANDATUD SIHTVALDKONNAD

1) Sihipärased meetmed, millega reageerida vahetutele vajadustele ja takistustele

ELi tagasisaatmiskoordinaatori ja kõrgetasemelise võrgustiku töö oluline osa on reageerida vahetutele vajadustele ja takistustele ning kasutada selleks sihipäraseid meetmeid. Käesoleva kavandatud sihtvaldkonna eesmärk on tagada, et liikmesriigid ühendaksid oma jõud ning et kõik osalejad tegutseksid koordineeritult ja sidusalt. See aitab koondada ühised jõupingutused isikute tagasisaatmisele kindlaksmääratud kolmandatesse riikidesse ja teha seda kooskõlas poliitiliste prioriteetidega. Kõik takistused tuleks kiiresti kindlaks teha ja kõrvaldada. Selle valdkonna töö võib tuua esile struktuurseid küsimusi (näiteks koostöö riiklike ametiasutuste vahel, ressursid ja koolitusvajadused), mida tuleb käsitleda pikemas perspektiivis ja mis võivad mõjutada ka teisi sihtvaldkondi.

- Ühised kvartalipõhised fookustatud jõupingutused isikute tagasisaatmiseks teatavatesse prioriteetsetesse kolmandatesse riikidesse, mis määratakse kindlaks igal kõrgetasemelise võrgustiku koosolekul, ja nende jõupingutuste elluviimine järgnevas kvartalis. Konkreetsed riigid, millele keskenduda, tuleks kindlaks määrata asjaomaste ELi tegevuskavade, viisaeeskirja artiklis 25a sätestatud mehhanismi järelmeetmete ja nõukogu töörühmade arutelude alusel. Nende hulgas peaks olema ka kolmandaid riike, mille kodanikud on viisanõudest vabastatud. Ühised jõupingutused tuleb kooskõlastada komisjoni püüdlustega hoogustada tagasisaamist konkreetsetesse kolmandatesse riikidesse, eelkõige ELi tagasivõtulepingute ja -kokkulepete rakendamise ning viisaeeskirja artiklis 25a sätestatud mehhanismi järelmeetmete kontekstis.
- Sarnaste vajadustega liikmesriikide koostöö hõlbustamine, et nad saaksid ühendada oma jõud ja toetada üksteist tagasisaatmisega seotud operatiivtegevuses, avades vastastikku kohti oma toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmides. Frontex kohandab vajaduse korral oma tegevust, et anda tarvilikku abi.
- Kõrgetasemelise võrgustiku liikmete koostöö asjaomaste riiklike ametiasutustega eesmärgiga suunata tegevus konkreetsetele kindlaksmääratud kolmandatele riikidele ja eelkõige suurendada tõhusust järgmistes valdkondades: konkreetsetesse riikidesse tagasisaatmise prioriseerimine, isikutuvastustoimikute (dokumendid, individuaalne hindamine, biomeetrilised andmed) ettevalmistamine, selle tagamine, et tagasisaadetavad oleksid vestlusteks ja isikutuvastusmissioonideks kättesaadavad, tagasisaatmiskorralduste järelmeetmete võtmine tagasivõtutaotluste esitamise kaudu, vajaduse korral piisava kinnipidamissuutlikkuse tagamine, saatkondadega isikute tuvastamise korra sisseseadmine ja tšarterlendude täitmine.
- Tegelemine ELi tagasisaatmiskoordinaatorile lahenduse leidmiseks laekuvate ajutiste kiireloomuliste küsimustega, nagu COVID-19 nõuded.
- Liikmesriigid, kõrgetasemelise võrgustiku liikmed, Frontex ja muud osalejad, nagu Euroopa rändeküsimuste kontaktametnikud ja tagasisaatmise kontaktametnikud, peaksid andma asjakohast teavet ja sisendit kontaktideks kolmandate riikidega. See lihtsustaks

komisjoni ja asjaomaste liikmesriikide ühismissioonide korraldamist kolmandatesse riikidesse koostöös Euroopa välisteenistusega ühtse ja sidusa lähenemisviisi raames.

2) Pikemaajalised ja struktuursed vajadused

Tagasisaatmisprotsessi tõhustamise peamiseks struktuurseks takistuseks on puudused tagasisaatmisprotsessis osalevate asutuste vahelises koostöös ja nendevahelistes kontaktides. Käesolevas kavandatud valdkonnas tehtavas töös keskendutaks nende puuduste kindlakstegemisele ja kõrvaldamisele, tagamaks, et ELis seadusliku viibimise lõpetamise otsusele järgneks tagasisaatmisotsus, et sellised tagasisaatmisotsused täidetak ja et tagasisaatmine toimuks võimalikult kiiresti.

a) Üldise tagasisaatmissüsteemi tõhususe suurendamine protsessi kiirendamise ja lünkade kõrvaldamise kaudu

- Keskendumine peamistele küsimustele ja konkreetsetele takistustele, millest liikmesriigid on teatanud või mis on Schengeni hindamise käigus kindlaks tehtud, eesmärgiga kiirendada liikmesriikide tagasisaatmisprotsessi.
- Selle tagamine, et seadusliku riigis viibimise lõpetamise otsusele järgneb viivitamata tagasisaatmisotsus, sealhulgas varjupaigamenetluse tulemuse sidumine tagasisaatmismenetlusega. Siin tuleks teha koostööd ka Frontexiga ning tugineda Euroopa Liidu Varjupaigaamet ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti teadmistele ja kogemustele.
- Vabatahtlikult tagasipöördumiselt sunniviisilisele tagasisaatmisele üleminekul esinevate lünkadega (pädevate asutuste toimingute vahel) tegelemine, et parandada tulemuslikkust ja vähendada põgenemise ohtu.
- Kõrgetasemeline võrgustik peab uurima liikmesriikide kogemustele ja headele tavadele tuginedes praktilisi lahendusi selliste menetluslünkade ja takistuste kõrvaldamiseks, mis on seotud tagasisaatmisprotsessi eri etappide eest vastutavate asutuste ja organite eri pädevusega.
- Töö kolmandate riikide kodanike takistavast käitumisest ja koostööst hoidumisest tulenevate konkreetsete kindlaks tehtud takistustega.
- Töö süüdimõistetud kurjategijate tagasisaatmisega seotud takistustega.
- Tagasisivõtutaotluste esitamisega seotud takistuste kõrvaldamine liikmesriikide süsteemidest (sealhulgas asjakohasel juhul selliste küsimustega tegelemine, mis on seotud kolmandate riikidega sisse seatud tagasisivõtjuhtumite haldamise süsteemidega).
- Praktiliste vajaduste ja meetmete väljaselgitamine Schengeni infosüsteemi uue funktsiooni (võimalus sisestada hoiatusteateid isikute kohta, kelle suhtes on tehtud tagasisaatmisotsus) parimaks võimalikuks ärakasutamiseks, et hõlbustada tagasisaatmisotsuste vastastikust tunnustamist.
- Sidusama lähenemisviisi väljatöötamine põgenemise ohu ja piisava suutlikkuse puudumise kindlakstegemiseks ning kinnipidamise alternatiivide tõhusamaks

kasutamiseks. Töö parema seose leidmiseks põgenemisohu liikide ning kõige sobivamate ja asjakohasemate kinnipidamisalternatiivide vahel.

b) Tagasipöördumisenõustamise ja taasintegreerimise kui tagasisaatmissüsteemide põhielementide edendamine nii vabatahtliku tagasipöördumise kui ka sunniviisilise tagasisaatmise korral

Tagasipöördumisenõustajatel on tagasisaatmisprotsessis keskne roll, sest nad saadavad tagasipöördumat menetluse igas etapis ning tagavad, et kõigis etappides peetakse täiel määral kinni põhiõigustest. Käesolevas kavandatud valdkonnas tehtavas töös tuginetakse ELi vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegia raames käimas olevale tööle, sealhulgas asjakohastes nõukogu rühmades ja ekspertide foorumitel peetavatele aruteludele, ning keskendutakse sellele, et kõigil liikmesriikidel oleksid hästi koolitatud tagasipöördumisenõustajad, kellel on vajalikud vahendid toetamaks tõhusamat protsessi, sealhulgas pakkumaks võimalusi vastuvõtvast riigis ning suunamaks tagasipöördumist rahvusvaheliste organisatsioonide, kohalike osalejate, riiklike ametiasutuste või arengukoostöö projektide algatuste juurde. Lisaks keskendutakse sellele, et tagada ühtne lähenemisviis kestlikule taasintegreerimisele ja selle rahastamisele. See võib innustada nii tagasipöördumist kui ka kolmandate riikide ametiasutusi tagasisaatmisprotsessis veelgi rohkem koostööd tegema.

- Liikmesriikide toetamine tõhusamate toetatud vabatahtliku tagasipöördumise kavade koostamisel ja tagasipöördumisenõustamise struktuuride loomisel, tuginedes praktikute tasandil tehtavale tööle ja Frontexi abile. Aasta lõpuks peaksid kõik liikmesriigid kasutama Frontexi ühiseid taasintegreerimisteenuseid. Selle eesmärk peaks olema suurendada kõigi liikmesriikide vabatahtlike tagasipöördumiste absoluutarvu.
- Selle tagamine, et kõik liikmesriigid kehtestaksid tagasipöördumisenõustamise ametiprofiili, mille kaudu edendatakse vabatahtlikku tagasipöördumist osana üldeesmärgist suurendada tagasisaatmist üldiselt.
- Selle tagamine, et kõik tasandid oleksid täielikult teadlikud struktuursete probleemide lahendamiseks olemas olevatest vahenditest ja koolitustest (sealhulgas põhiõiguste teemal).
- Kogenumaid liikmesriike julgustatakse toetama vähem kogenud liikmesriike kõrgetasemelise võrgustiku liikmete vahelise sihipärase ja strateegilisema teabevahetuse kaudu.
- Konkreetsetesse kolmandatesse riikidesse toimuva toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise toetamise järjepidevuse edendamine liikmesriikide seas, kui see on vajalik, ning asjakohaste programmide koordineerimise tagamine kolmandates riikides.
- Selle tagamine, et liikmesriikide ja Frontexi tagasipöördumisenõustajad teaksid ja oskaksid kasutada tagasipöördumist suunamise ja taasintegreerimise võimalusi, mis on vastuvõtvates riikides kättesaadavaks tehtud rahvusvaheliste organisatsioonide, kohalike osalejate, riiklike ametiasutuste või arengukoostöö projektide raames käivitatud algatuste kaudu.

- Frontexi ühiste taasintegreerimisteenustega hõlmatud kolmandate riikide arvu kahekordistamine 2023. aasta lõpuks.

c) Tagasisaatmise haldamise digitaliseerimine ja andmeanalüüsi parandamine

Korrapäraste ja usaldusväärsete andmete puudumine tagasisaatmise valdkonnas on üks suuri puudusi, millega tuleb tegeleda. Tähtis on tagada, et igal liikmesriigil oleks digitaalne tagasisaatmisjuhtumite haldamise süsteem, mida saaks ühendada teiste tagasisaatmisprotsessi jaoks oluliste IT-süsteemidega ning mis võiks toetada asjakohaste andmete tõhusamat ja usaldusväärsemat analüüsi.

- Selgete ajakavade kehtestamine Frontexi mudelit rakendavate tagasisaatmisjuhtumite haldamise süsteemide digitaliseerimise toetuseks liikmesriikides. Frontex koostab 2023. aasta lõpuks kõigi liikmesriikide digitaliseerimislünkade analüüsi ning töötab seejärel koos liikmesriikidega välja ja rakendab kava, mille abil saavutada täielik digitaliseerimine võimalikult kiiresti ning hiljemalt 2026. aastaks. Neid projekte rahastatakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist.
- Tagasisaatmisprotsessi jaoks oluliste IT-süsteemide koostalitlusvõime loomise võimaluse ning selliste ühenduste vajalikkuse ja proportsionaalsuse täiendav analüüs.
- Taasintegreerimisalase abi vahendi (RIAT) ja kolmandate riikidega sisse seatud tagasivõtjuhtumite haldamise süsteemide (RCMS) kasutamise hoogustamine.
- Selle tagamine, et asjaosalised oleksid teadlikud SIS II tagasisaatmist käsitlevate hoiatusteade üleslaadimise ja ajakohastamise seisust, eri liikmesriikide ametiasutuste juurdepääsust SIS II-le, tagasisaatmist jälgimisest ja päringutabamustega seotud väljakujunenud tavadest.
- Riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi pakutavate uute võimaluste tundmaõppimine, et kasutada tõhusalt süsteemis automaatselt loodud andmeid viibimisaja ületajate kohta.
- Schengeni infosüsteemi uue funktsiooni (võimalus sisestada hoiatusteateid isikute kohta, kelle suhtes on tehtud tagasisaatmisotsus) kasutamine tagasisaatmisotsuste hõlpsama vastastikuse tunnustamise võimaluste väljaselgitamiseks ja kasutamiseks, et kiirendada ja tõhustada tagasisaatmisprotsessi.
- Koostöö kõigi sidusrühmadega (komisjon, Frontex ja liikmesriigid), et tõhustada tagasisaatmisega seotud statistika kogumist ning töötada välja eesmärgipärased analüütika-, analüüsi- ja olukorrateadlikkuse tooted tagasisaatmise toimimise kohta võimaldamaks tuvastatud probleemide lahendamiseks võetavate ühismeetmete ettevaatavat plaanimist.
- Ühise arusaama väljakujundamine tagasisaatmise valdkonna peamistest tulemustest, milles võetaks lisaks tagasisaatmise määrale arvesse ka muid tegureid, ning asjakohaste aruandlus- ja tõhususnäitajate kindlaksmääramine.

* * *

Tegevusstrateegia edu ja saavutusi tuleks jälgida selgelt kindlaks määratud näitajate abil. Kaaluda tuleb järgmisi näitajaid:

- negatiivsete varjupaigaotsuste alusel tehtud tagasisaatmisotsuste arv;
- tagasisaatmisotsuste alusel esitatud tagasivõtutaotluste arv;
- vabatahtlike tagasipöördumiste osakaal tagasisaatmistest koguarvust;
- nende liikmesriikide arv, kus on olemas tagasisaatmisjuhtumite haldamise IT-süsteem;
- nende liikmesriikide arv, kus on olemas tagasipöördumisenõustamise süsteem;
- nende liikmesriikide arv, kes kasutavad korrapäraselt Frontexi tagasisaatmisega seotud teenuseid (tagasisaatmiseelseid ja -järgseid ning taasintegreerimise teenuseid), ning osalevad tagasisaatmisoperatsioonides;
- Frontexi ühiste taasintegreerimisteenustega hõlmatud kolmandate riikide arv.

ELi tagasisaatmiskoordinaator esitab kõrgetasemelisele võrgustikule korrapäraselt eduaruandeid, milles sisalduvat teavet kasutatakse ka Schengeni baromeetri koostamiseks. Näitajad moodustavad kindla aluse edusammude jälgimiseks, ent need võivad koos tegevusstrateegia väljatöötamise ja rakendamisega muutuda.